

Ramar för utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12 samt statsbudgetens inkomster

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 20 september 2001 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2001/02:1 Budgetpropositionen för år 2002 (volym 1) i vad avser den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2002, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, låneramar (yrkandena 1–15 och 29–43) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Budgetpropositionen är resultatet av ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

De delar av propositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till dels fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12, dels beräkningen av statsbudgetens inkomster i de delar som avser utskottets beredningsområde och regeringens förslag till lagar om ändring i lagen (2001:1493) om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift, lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift, lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension respektive lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift (lagförslag 3.5, 3.6, 3.11 och 3.12).

Yttrandet omfattar också beräkningen av utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utskottet yttrar sig vidare i motsvarande delar över följande motioner

Fi291 yrkandena 4–6 av Bo Lundgren m.fl. (m)

Fi292 yrkandena 8–10 av Alf Svensson m.fl. (kd)

Fi293 yrkandena 3, 4 och 6 av Agne Hansson m.fl. (c)

Fi294 yrkandena 5, 7 och 8 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Sk489 yrkandena 25–27 av Agne Hansson m.fl. (c)

N263 yrkande 12 av Agne Hansson m.fl. (c)

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Propositionen

Utgiftsområdet består av politikområdena Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

Integrationspolitiken omfattar frågor om invandrades introduktion, ersättning till kommunerna för mottagande av flyktingar samt frågor om svenskt medborgarskap. Åtgärder för att den etniska och kulturella mångfalden i samhället skall tas till vara och för att främja lika rättigheter och skyldigheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund ingår i området liksom åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Inom politikområdet finns myndigheterna Integrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) samt Nämnden mot diskriminering.

Storstadspolitiken är i sin tur ett tvärsektoriellt politikområde och omfattar frågor om hur en god utveckling skall främjas i storstädernas utsatta bostadsområden. Anslag till storstadspolitiken finns också inom utgiftsområde 16, anslaget 11:1 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna.

Migrationspolitiken innefattar flyktingpolitik, invandring till Sverige, mottagande av asylsökande, utlännings rätt att vistas i Sverige samt internationellt arbete inom det migrationspolitiska området. Inom politikområdet finns myndigheterna Migrationsverket och Utlänningsnämnden.

Slutligen finns inom utgiftsområde 8 även minoritetspolitiken, med frågor rörande skydd och stöd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken.

Genom riksdagens beslut med anledning av 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 2000/01:100, bet. 2000/01:FiU20, rskr. 2000/01:288) bestämdes ramen för år 2002 preliminärt till 4 827 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås en utgiftsram på 5 239 miljoner kronor för budgetåret 2002. Skillnaden mellan det preliminära beslutet och regeringens förslag anges i budgetpropositionen till stor del bero på volymförändringar till följd av antaganden om ett ökat antal asylsökande. Det leder till att utgifterna för mottagandet av asylsökande ökar.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2003 föreslås beräknas till 5 165 miljoner kronor och för budgetåret 2004 till 4 646 miljoner kronor.

I budgetpropositionen anges att regeringen enligt preliminära prognoser beräknar antalet asylsökande till 18 000 år 2001. Vissa tendenser tyder dock på att det kan bli så många som 20 000.

Kostnaderna för politikområdet Migrationspolitik bedöms även under 2001 komma att överskrida tilldelade medel främst genom en allmän ökning av antalet asylsökande beroende på Sveriges inträde i Schengensamarbetet och en markant ökning av asylsökande irakier. Regeringen bedömer att antalet asylsökande även 2002 kommer att ligga på en hög nivå. Anslagen till Migrationsverket och Utlänningsnämnden behöver förstärkas 2002 för att korta

handläggningstiderna samt vistelsetiderna i Migrationsverkets mottagandesystem.

I budgetpropositionen anges att det pågående samarbetet på asyl- och migrationsområdet inom EU på sikt kan komma att leda till en jämnare fördelning av antalet asylsökande mellan medlemsstaterna. Därutöver kan arbetet med att bygga upp migrationsstrukturer i kandidatländerna och i andra länder i närområdet på sikt leda till en minskad inströmning av antalet asylsökande till Sverige. Vidare har Utrikesförvaltningens verksamhetsplanering förbättrats och rutiner utarbetats för att underlätta den praktiska ärendehantering. Härigenom kan handläggningstiderna vid utlänningsmyndigheterna kortas och en förbättrad behovsstyrning av befintliga resurser ske. Regeringen gav i november 2000 (dir. 2000:82) en särskild utredare i uppdrag att utreda under vilka former utlandsmyndigheterna bör medverka i utlänningsärenden som handläggs vid utlänningsmyndigheterna i Sverige. Utredaren skall redovisa sitt arbete senast den 31 december 2001.

Den pågående parlamentariska Anhörigkommittén utreder utlänningslagens regler om anhöriginvandring och skall även göra en översyn av utlänningslagens bestämmelser om straff för människosmuggling och utreda om det kan bli lättare att lagföra gärningsmän för människosmuggling och människohandel. Kommittén skall redovisa uppdraget om anhöriginvandring senast den 31 januari 2002. För övriga delar gäller redovisning senast den 31 juli 2002.

Migrationsverket och Arbetsmarknadsstyrelsen fick i december 2000 i uppdrag av regeringen att lämna förslag på vad som kan göras inom gällande lagstiftning för att bättre kunna tillgodose de ökade behoven av arbetskraft. I sin rapport framhöll myndigheterna bl.a. att de ser behov av en mer generell översyn av dagens regelsystem när det gäller arbetskraftsinvandring. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Av budgetpropositionen framgår att Integrationsverket hösten 2001 skall redovisa hur integrationspolitikens mål och synsätt fått genomslag inom olika områden. Regeringen kommer därefter att i en särskild skrivelse till riksdagen våren 2002 redovisa utvecklingen inom integrationspolitiken sedan den beslutades 1997. Vidare pågår inom Regeringskansliet ett arbete i en interdepartemental arbetsgrupp för att identifiera strukturer som kan vara diskriminerande eller på annat sätt motverka integrationen. En försöksverksamhet med lokala och regionala diskrimineringsombud skall påbörjas under 2002.

I budgetpropositionen för 2001 avsattes 100 miljoner kronor per år 2001–2003 för att öka sysselsättningen bland invandrare. Några förändringar av medlens fördelning i förhållande till 2001 föreslås nu. Inom utgiftsområde 8 föreslås att Integrationsverket får disponera 10 miljoner kronor bl.a. för förbättrad introduktion för invandrare och 5 miljoner kronor för att stimulera till ökad etnisk och kulturell mångfald inom den offentliga och privata sektorn.

Det antirasistiska arbetet skall förstärkas, och för detta ändamål har 10 miljoner kronor per år beräknats. Grupper, organisationer och institutioner som har en tydlig målsättning att värna det demokratiska samhället mot rasism,

främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering skall stödjask. Det finns dock skäl att se över formerna och organisationen för hur det antirasistiska arbetet kan bedrivas bäst på sikt. En sådan översyn kommer enligt propositionen att initieras under hösten 2001.

När det gäller kommunmottagandet mottogs 11 900 personer år 2000. Prognosen för år 2001 är 11 600 personer, för år 2002 12 600 personer och för respektive år 2003 och 2004 12 400 personer.

Beträffande storstadspolitiken kommer regeringen att göra en samlad avstämning och utvärdering av den hittills förda storstadspolitiken under 2002. Därefter avser regeringen att ta ställning till formerna för den fortsatta storstadspolitiken.

I budgetpropositionen anges att flera av de organisationer som representerar de nationella minoriteterna inte har tillräckliga medel för att tillvarata gruppens intressen. Några av organisationerna får betydande stöd från annat håll, bl.a. från Integrationsverket, medan andra organisationer inte har någon sådan möjlighet. En samlad översyn bör därför göras av minoritetsorganisationernas möjligheter till stöd. Eventuella förändringar bör genomföras genom omfördelning av befintliga medel.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi291 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgifterna för budgetåret 2002 med 190 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 373 respektive 128 miljoner kronor.

Motionärerna anser att Integrationsverket bör läggas ner. Vidare bör anslaget för integrationsåtgärder inte tillföras mer resurser. Motionärerna konstaterar att regeringen vill fortsätta att anslå budgetmedel till vissa invandratäta bostadsområden i storstäderna. Enligt motionärerna bör i stället andra vägar prövas som innebär en mindre belastning på statsbudgeten. De förespråkar en social och geografisk rörlighet, som uppnås bl.a. genom att arbetsmarknaden och bostadsmarknaden avregleras. Detta får i sin tur positiva effekter på integrationen, menar motionärerna. Motionärerna avvisar ökningen av anslaget till hemutrustningslån. Anslag 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering bör enligt motionärerna flyttas till utgiftsområde 14 Arbetsliv.

Kristdemokraterna

I motion Fi292 yrkandena 9 och 10 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning för budgetåret 2002 med 147 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 301 respektive 73 miljoner kronor.

När det gäller anslaget Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna avvisar motionärerna projektets förlängning. Motionärerna föreslår också en nedläggning av Integrationsverket från den 1 juni 2002. Vissa av Integrationsverkets

uppgifter bör, enligt motionärerna, övertas av Migrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) samt av Riksförsäkringsverket. DO bör tillföras medel för att kunna ges ett speciellt ansvar för opinionsbildning när det gäller diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Motionärerna motsätter sig försöket med lokala diskrimineringsombud. Migrationsverket tillförs 13 miljoner kronor för att ytterligare förkorta handläggningstiderna. Verket bör enligt motionärerna inte pröva uppehållstillstånd för adopterade barn mellan 12 och 17 år varigenom resurser frigörs.

Centerpartiet

I motion Fi293 yrkandena 3 och 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning för budgetåret 2002 med 557 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 658 respektive 529 miljoner kronor.

Motionärerna anser att det bör göras besparingar i Migrationsverkets administration med 50 miljoner kronor. Effektiviseringar i mottagandet av asylsökande, förkortade handläggningstider och ökade möjligheter för flyktingar att delta i arbete kan ge en besparing om 100 miljoner kronor. På anslaget Kommunersättning vid flyktingmottagandet görs en engångsvis indragning av anslagssparandet på 115 miljoner kronor. Därutöver bedöms kortare handläggningstider samt ökade insatser och incitament för att få människor i arbete leda till minskade kommunersättningar med 100 miljoner kronor. Motionärerna anser att regeringens storstadssatsning inte leder till några långsiktiga förändringar och att projektverksamheten riskerar att bli en del vid sidan av kommunernas ordinarie verksamheter. Motionärerna föreslår därför en minskning av anslaget med 116 miljoner kronor. Slutligen föreslår motionärerna att Utlänningsnämnden avvecklas och asylärendena överförs till förvaltningsdomstolarna.

Folkpartiet

I motion Fi294 yrkandena 7 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning för budgetåret 2002 med 290 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 616 respektive 386 miljoner kronor.

Motionärerna anför att en dominerande del av de projekt som finansieras inom anslaget Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna inte har en tillfredsställande effektivitet och förankring bland de berörda. Enligt motionärerna bör därför anslaget upphöra snabbare än regeringen föreslagit. Integrationsverket kan minska i omfattning. Genom ökade satsningar på snabbare behandling av asylärenden kan handläggningstiderna förkortas och kostnaderna för mottagande av asylsökande minskas. Migrationsverket tillförs 50 miljoner kronor och anslaget Offentligt biträde tillförs 18 miljoner kronor.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag om utgiftsram för budgetåret 2002, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2003

och 2004. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2002	5 239	– 190	– 147	– 557	– 290
2003	5 165	– 373	– 301	– 658	– 616
2004	4 646	– 128	– 73	– 529	– 386

Utskottet kan liksom vid behandlingen av vårpropositionen (yttr. 2000/01:SfU5y) konstatera att antalet asylsökande är av avgörande betydelse för kostnadernas utveckling inom området. Prognosen för antalet asylsökande är emellertid alltid mycket osäker, och olika händelser kan påverka antalet ansökningar.

Utskottet noterar att kostnaderna för migrationspolitiken under 2001 bedöms komma att överskrida tilldelade medel, främst på grund av en allmän ökning av antalet asylsökande beroende på Sveriges inträde i Schengensamarbetet samt en markant ökning av asylsökande irakier. Enligt preliminära prognoser beräknas antalet asylsökande till 18 000 år 2001. Vissa tendenser tyder dock på att det kan bli så många som 20 000. Regeringen bedömer att antalet asylsökande även 2002 kommer att ligga på en hög nivå. Utskottet utgår vid sin bedömning av ramen från dessa antaganden.

Den totala genomsnittliga handläggningstiden för grundärenden hos utlänningsmyndigheterna under 2000 var kortare än under 1999. Trots detta kunde inte verksamhetsmålet på sex månaders handläggningstid nås. En viktig orsak här till är tidskrävande arbete med att klarlägga identiteter, resvägar m.m. Av de drygt 16 300 personer som sökte asyl i Sverige 2000 saknade 74 % pass eller andra identitetshandlingar.

Utskottet har tidigare (se bl.a. bet. 2000/01:SfU2) påtalat att långa handläggningstider i asylärenden är kostsamma bl.a. på grund av att de sökande under tiden vistas i Migrationsverkets mottagningssystem. Den ansvariga myndigheten bör därför kunna utnyttja de samlade resurserna på bästa möjliga sätt i en verksamhet som kan fluktuera snabbt och där det är av stor vikt med tidiga insatser. I rapporten Uppehållstillstånd för asylsökande – tidsåtgång, kostnader, reformarbete (Riksdagens revisorer 2001/02:6) anförts att extra insatser till asylprövning kan motiveras om de ses som en investering i en bättre fungerande asylprocess. Detta gäller även om vinsterna av en sådan investering inte kan hämtas hem förrän något år senare. I rapporten föreslås att anslagsstrukturen inom migrationspolitiken bör ändras för att uppnå större flexibilitet.

Utskottet välkomnar regeringens förslag om att området förstärks 2002 för att korta handläggningstiderna samt vistelsetiderna i Migrationsverkets mottagandesystem. Utskottet kommer därtill vid behandlingen av förslagen på anslagsnivå att särskilt överväga hur medlen inom utgiftsområdet skall kunna utnyttjas på bästa sätt.

Integrationspolitiken är tvärssektoriell och åtgärder som sker inom andra politikområden är avgörande för att de integrationspolitiska målen skall kunna nås. Särskilt betydelsefull är inriktningen på arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Utskottet kan konstatera att regeringen i en särskild skrivelse till riksdagen våren 2002 kommer att redovisa en uppföljning av integrationspolitiken.

Utskottet noterar att arbetsmarknadsläget för utlandsfödda har förbättrats under de senaste åren och att den särskilda satsningen på sysselsättning och förbättrad introduktion fortgår.

En preliminär rapport från Integrationsverket om kommunernas kostnader för försörjningsstöd för flyktingar som mottagits 1997 visar att kostnaderna för försörjning per flykting är den lägsta som uppmätts sedan uppföljningar av kommunernas kostnader för flyktingmottagande påbörjades. Förbättrad egenförsörjning anges som ett av huvudskälen till att försörjningsstödet har minskat. Utskottet konstaterar att denna utveckling är mycket positiv.

Utskottet anser att anslaget till DO bör vara kvar inom utgiftsområde 8. Regeringen föreslår att en försöksverksamhet med lokala och regionala diskrimineringsombud skall påbörjas under 2002. Utskottet ser positivt på förslaget och att politikområdet tillförs 4 miljoner kronor för detta ändamål. Vidare delar utskottet regeringens bedömning om vikten av ett långsiktigt utvecklingsarbete i storstadsregionerna. I avvaktan på den utvärdering som regeringen avser att göra ställer sig utskottet bakom den nuvarande satsningen inom storstadspolitiken.

Enligt utskottet finns det inte skäl att göra någon annan bedömning än regeringen vad gäller utgiftsramen, och utskottet godtar därför regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2002 samt förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2003 och 2004. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna Fi291 yrkandena 4 och 5, Fi292 yrkandena 9 och 10, Fi293 yrkandena 3 och 4 samt Fi294 yrkandena 7 och 8.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga. Politikområdet omfattar sjukpenning, rehabilitering, närståendepenning, förtidspension, ersättning vid handikapp samt arbets- och kroppsskador, kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer samt anslagen för Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Genom riksdagens beslut med anledning av den ekonomiska vårpropositionen (prop. 2000/01:100) bestämdes ramen för utgiftsområdet för år 2002 preliminärt till 110 711 miljoner kronor. I propositionen föreslås nu en utgiftsram på 108 357 miljoner kronor för budgetåret 2002. I förhållande till utgiftsramen för 2001 (107 490 miljoner kronor inkl. såväl tilläggsbudget

beslutad under våren 2001 som det nu föreliggande förslaget till tilläggsbudget) har ramen ökat. Utgiftsökningen beror enligt regeringen främst på att utgifterna för sjukpenning och förtidspensioner ökar kraftigt till följd av ökad sjukfrånvaro och ett ökat antal långa sjukfall.

Regeringen föreslår att den preliminära fördelningen för budgetåret 2003 beräknas till 116 929 miljoner kronor och för budgetåret 2004 till 122 215 miljoner kronor.

Det ökande antalet sjukskrivningar har enligt regeringen medfört att utgifterna för sjukpenning har ökat dramatiskt. Under 1998 utbetalades ca 20 miljarder kronor. År 2002 beräknas utgifterna uppgå till närmare 50 miljarder kronor. Mot bakgrund härav anser regeringen att det behövs kraftfulla åtgärder för att motverka den ogynnsamma utvecklingen.

I propositionen presenteras ett elvapunktsprogram för att främja hälsan i arbetslivet. Programmet omfattar arbetsmiljö, en förnyelse av rehabiliteringen samt ekonomiska incitament för att minska sjukskrivningarna. Syftet är att sätta den försäkrade i centrum och att göra arbetsgivarens ansvar för ohälsan tydligare. I programmet ingår också justeringar av den gällande lagstiftningen för att höja kvaliteten i rehabiliteringsarbetet liksom formerna för sjukskrivningsprocessen. Vidare har en särskild utredare tillsatts för att utarbeta förslag till en samlad handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet, HpH-utredningen (dir. 2000:92). Utredaren, som lämnat en delrapport i juni 2001, skall senast i december 2001 redovisa förslag till åtgärder på längre sikt.

Såvitt gäller långa sjukskrivningar är problemen särskilt stora inom den offentliga sektorn. Regeringen avser därför att inleda särskilda försök hos några av de stora offentliga arbetsgivarna för att förebygga och minska sjukfrånvaron. Regeringen har på tilläggsbudget föreslagit att 50 miljoner kronor avsätts till denna verksamhet redan under 2001.

Regeringen avser vidare att föreslå en höjning av inkomsttaket i sjuk- och föräldraförsäkringen från nuvarande 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2003, om det statsfinansiella läget tillåter det. I ramen för utgiftsområdet har därför beaktats utgiftsökningar i sjukförsäkringen med 775 miljoner kronor 2003 och med 1 550 miljoner kronor 2004.

I propositionen föreslås att 200 miljoner kronor av de s.k. Dagmarmedlen får användas för finansiell samordning under 2002. Av Dagmarmedlen under anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. används 100 miljoner kronor och av anslaget 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård inom utgiftsområde 9 används 100 miljoner kronor. Regeringen, som avser att återkomma om den finansiella samordningens närmare utformning, är vidare beredd att i tilläggsbudget under 2002 eller i budgetpropositionen för 2003 pröva om ytterligare medel skall göras tillgängliga för denna verksamhet.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi291 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 12 168 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 20 031 respektive 28 330 miljoner kronor.

Enligt motionärerna avspeglar de ökande sjukskrivningarna en växande ohälsa och har därmed en allvarlig social baksida. Detta kräver en rad åtgärder som syftar till att vända trenden för ohälsan i arbetslivet. Motionärerna, som avvisar regeringens strategi för att motverka ohälsa i arbetslivet, anser att sjukskrivningar måste handhas på ett medicinskt genomtänkt sätt och föreslår att utbildningen i försäkringsmedicin förbättras för sjukskrivande personal. Många patienter har oklara sjukdomssymtom som fordrar en fördjupad samverkan mellan försäkringskassan, företagsläkaren och arbetsledningen på den försäkrades arbetsplats. En genomtänkt användning av sjukskrivning minskar antalet långtidssjukskrivna och på sikt antalet förtidspensionärer. För att försäkringskassan skall kunna höja kvaliteten på rehabiliteringsverksamheten föreslås att 1 miljard kronor, utöver vad regeringen föreslagit, anslås till försäkringskassorna bl.a. till 500 heltidstjänster. Motionärerna föreslår vidare att sjukskrivningar till följd av trafikskador förs över till trafikskadeförsäkringen i syfte att avlasta sjukförsäkringen. Försäkringskassorna bör vidare ges en större självständighet och ett tydligt ekonomiskt/finansiellt ansvar för rehabiliteringsverksamheten. Försäkringskassorna föreslås bl.a. få möjlighet att köpa specialistvård utanför landstingssektorn för att minska väntetider. Därtill föreslås att 7 miljarder kronor överförs direkt till sjukvården för att den enskilde patienten skall tillförsäkras erforderlig vård. Detta ger radikalt minskade väntetider och därigenom minskad sjukfrånvaro.

Såvitt gäller arbetsskadeförsäkringen avvisar motionärerna en förändring av bevisreglerna. De föreslår i stället att arbetsskadeförsäkringen lyfts ut ur statsbudgeten och att avgifterna anpassas till de risker olika företag skapar. Motionärerna föreslår vidare att ytterligare en karensdag införs fr.o.m. den åttonde frånvarodagen, att ersättningsnivån skall vara 80 % under ett års rehabilitering och att sjukpenninggrundande inkomst skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster. Motionärerna föreslår också att sjuk- och rehabiliteringspenning skall utges för inkomster upp till 7,5 inkomstbasbelopp och att taket i sjukförsäkringen skall indexeras med inkomstbasbeloppet som grund. Dessutom bör havandeskapspenningen föras från utgiftsområde 12 till utgiftsområde 10.

Kristdemokraterna

I motion Fi292 yrkandena 9 och 10 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 5 902 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 8 340 respektive 11 485 miljoner kronor.

Regeringen har enligt motionärerna ännu inte lämnat förslag till åtgärder som drastiskt kan minska de höga sjukskrivningskostnaderna eller lagt fram förslag som syftar till en helhetssyn på politikområdet. De föreslår med hänsyn härtill att det förslag till en ny rehabiliteringsförsäkring som presenterats i kommittébetänkandet SOU 2000:78 i allt väsentligt genomförs fr.o.m. den 1 juli 2002. Kostnadsminskningarna i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension balanserar kostnaderna det första året och ökar därefter kraftigt under de kommande åren.

Motionärerna föreslår vidare att ytterligare en karenssdag införs i sjukförsäkringen samtidigt som högriskskyddet på tio dagar per år bibehålls. Vidare föreslås att särskilda regler införs för att komma till rätta med de problem som karenssdagssystemet kan innebära för bl.a. timanställda och personer med flera arbetsgivare. Mot bakgrund av regeringens prognoser om den ekonomiska utvecklingen de närmaste åren anser motionärerna att en höjning av taket i sjukförsäkringen måste anstå. Motionärerna föreslår också att det skall vara möjligt att få sjukersättning med vilken procentsats som helst mellan 25 och 100 % och att sjukpenninggrundande inkomst skall beräknas på snittinkomsten under de 24 senaste månaderna. Samtidigt bör skattepliktiga förmåner och semesterersättning vara sjukpenninggrundande. Motionärerna föreslår att en ny modell för trafikförsäkringen införs där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till trafikförsäkringen. Därmed avlyfts det offentliga kostnader på ca 4 miljarder kronor.

Centerpartiet

I motion Fi293 yrkandena 3 och 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 3 870 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 10 255 respektive 15 610 miljoner kronor.

För att motverka de sociala klyftorna i samhället är det enligt motionärerna viktigt att börja från grunden med att höja de lägsta ersättningarna i trygghetssystemen. De föreslår därför att grundnivån i bl.a. sjukförsäkringen höjs till 200 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2002. De föreslår vidare att sjukpenninggrundande inkomst beräknas utifrån historisk inkomst samt avvisar en höjning av taket i sjuk- och föräldraförsäkringen liksom den aviserade ändringen av arbetsskadeersättning.

För att den enskildes rätt skall stärkas vill motionärerna införa en rehabiliteringsgaranti, som innebär en växling från sjukpenning till rehabiliteringsersättning senast efter tre månaders sjukskrivning. Motionärerna förordar vidare en bättre samordning mellan främst hälso- och sjukvård, socialförsäkring och socialtjänst i syfte att uppnå bättre hälsa, kortare vårdköer och utökade rehabiliteringsinsatser. Mot bakgrund av betydelsen av en permanent finansiell samordning över hela landet föreslår motionärerna att försäkringskassorna fr.o.m. 2002 skall få disponera upp till 10 % av anvisade medel för sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringsersättning på det sätt som gällde i Finsam- och Socsamförsöken.

Motionärerna anser slutligen att en besparing kan göras inom socialförsäkringsadministrationen på 70 miljoner kronor.

Folkpartiet

I motion Fi294 yrkandena 7 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 4 175 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 7 350 respektive 11 610 miljoner kronor.

Eftersom utgifterna för sjukpenning och rehabilitering har ökat särskilt snabbt under de senaste åren anser motionärerna att aktiva åtgärder måste sättas in så att den ökande sjukfrånvaron kan hejdas. Motionärerna föreslår införandet av en rehabiliteringsgaranti som innebär att ingen skall behöva vänta mer än en månad på en rehabiliteringsutredning samt att försäkringskassornas anslag för inköp av rehabiliteringstjänster ökas med 550 miljoner kronor. De föreslår vidare ett aktivt användande av finansiell samordning mellan sjukförsäkringen och sjukvården (Finsam), som enligt motionärerna har visat sig kunna ge betydande besparingar. Försäkringskassorna föreslås fr.o.m. 2002 få disponera upp till 10 % av anvisade medel för sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringsersättning på det sätt som gällde i Finsam- och Socsamförsöken. Med lägre sjukfrånvaro kan också kostnaderna för förtidspensioner hållas nere.

Motionärerna föreslår också att taket i sjukförsäkringen höjs till 10 prisbasbelopp redan fr.o.m. 2002 och att närståendepenningen förbättras genom att antalet dagar utökas från 60 till 120 och att den berättigade kretsen vidgas. Vidare föreslås att den del av sjukförsäkringens kostnader som hänför sig till trafikskador förs över till trafikförsäkringen.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2002, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2003 och 2004. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2002	108 357	– 12 168	– 5 902	– 3 870	– 4 175
2003	116 929	– 20 031	– 8 340	– 10 255	– 7 350
2004	122 215	– 28 330	– 11 485	– 15 610	– 11 610

Sjukpenningkostnaderna ökade kraftigt under slutet av 1998, dock från en relativt låg nivå. Ökningen har fortsatt under de följande åren. Kostnaderna för sjukpenningen, exklusive statlig ålderspensionsavgift, uppgick 1999 till 24 219 miljoner kronor, vilket är en ökning med ca 30 % jämfört med 1998 (sedan budgetåret 1999 belastas sjukpenning m.fl. socialförsäkringsersättningar av en statlig ålderspensionsavgift). Utfallet för anslaget Sjukpenning

och rehabilitering m.m. för 2000 visar en kostnadsökning på 6 556 miljoner kronor eller ca 27 % jämfört med året innan. En jämförelse mellan utfallet för perioden januari–september 2000 med motsvarande period 2001 visar en kostnadsökning på ca 20 %. För 2001 beräknas kostnaderna för sjukpenning, inklusive statlig ålderspensionsavgift, uppgå till 40 011 miljoner kronor och för 2002 till 42 320 miljoner kronor, dvs. en ökning på knappt 6 %.

Ett särskilt problem är att de långa sjukfallen ökar. I oktober 2000 fanns det drygt 33 000 sjukfall som pågått två år eller längre. Det är en ökning med 58 % jämfört med 1998. I och med antalet långtidssjukskrivna ökar även antalet nybeviljade förtidspensioner. I slutet av 2001 beräknas ca 450 000 personer uppbära sjukbidrag eller förtidspension jämfört med drygt 417 000 år 1998.

Trots att ökningstakten vad gäller sjukpenningkostnaderna har avtagit sedan 2000 kan utskottet konstatera att det för närvarande inte finns något som tyder på att antalet långtidssjukskrivna och nybeviljade förtidspensioner kommer att minska under de närmaste åren. De ökade sjukpenningkostnaderna har medfört att regeringen på tilläggsbudget för budgetåret 2001 föreslår att ytterligare 2,4 miljarder kronor tillförs anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. Därtill har till anslaget redan anvisats 3 miljarder kronor på tilläggsbudget för 2001 i samband med vårpropositionen.

Utskottet har tidigare uttalat stark oro för den ökande kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen och att de bakomliggande orsakerna måste analyseras ingående. Utskottet har även påtalat vikten av att ett helhetsgrepp tas kring frågorna och att ökningen av sjukförsäkringskostnaderna inte får medföra en övervältring på enskilda genom försämrade förmåner. Enligt utskottets mening är situationen fortfarande alarmerande och utskottet anser att framför allt den fortgående ökningen av antalet långtidssjukskrivna och nybeviljade förtidspensioner måste hejdas. Utskottet kan dock konstatera att regeringen har inlett en omfattande översyn av orsakerna till den ökade ohälsan i arbetslivet. Som ett led i arbetet har olika utredningsinsatser genomförts eller påbörjats. Exempel på sådana är Sjukförsäkringsutredningen (S 1999:11) och Utredningen om den arbetslivsinriktade rehabiliteringen (S 1999:8) samt det arbete som sker inom Regeringskansliet för att ta fram en handlingsplan för åtgärder på arbetsmiljöområdet. Arbetet har bedrivits parallellt och ett antal förslag har lämnats eller kommer att lämnas inom en nära framtid. En särskild utredare, Jan Rydh, har tillsatts för att sammanställa de förslag, faktaunderlag och uppslag som har framkommit på olika håll till en helhet. Utredaren, som i februari respektive juni 2001 lämnat en redovisning av handlingsplanens uppläggning och inriktning och delrapporten Punkter i en handlingsplan, skall också utarbeta förslag till en samlad handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet.

Regeringen har således intensifierat arbetet med att öka hälsan i arbetslivet. I budgetpropositionen har nu presenterats ett elvapunktsprogram som omfattar en rad åtgärder för att förebygga ohälsa i arbetslivet, åtgärder för att rehabilitera dem som drabbats av ohälsa samt vissa åtgärder inom hälso- och

sjukvården. Syftet med åtgärderna är att sätta den försäkrade i centrum och att göra arbetsgivarens ansvar för ohälsan tydligare. Det betonas samtidigt att det är särskilt viktigt att i en strategi för hälsa i arbetslivet uppmärksamma kvinnors hälsa. Eftersom problemen med långa sjukskrivningar är särskilt stora bland anställda i den offentliga sektorn, där en stor del av de anställda utgörs av kvinnor, innefattar programmet också försök att minska ohälsan hos några av de stora offentliga arbetsgivarna.

Eftersom det inte finns någon enskild faktor som kan förklara den stora ökningen av sjukfrånvaron är det enligt utskottets mening nödvändigt med en bred satsning på flera fronter. Utskottet anser att regeringens elvapunktsprogram utgör en sådan satsning. Det är dock ofrånkomligt att arbetet med att genomföra programmet kommer att ta tid. Utskottet anser emellertid att det finns goda förutsättningar för att det på sikt kommer att ge resultat i form av att alltfler sjukskrivna kan komma tillbaka till arbetslivet och att sjukskrivningar kommer att kunna förebyggas.

Vad gäller partiernas förslag till förändringar av sjukförsäkringen har utskottet tidigare behandlat och avstyrkt flertalet av dessa, senast i yttrande över vårpropositionen (yttr. 2000/01:SfU5y). Utskottet, som har att ta ställning till ramen för utgiftsområdet, finner ingen anledning att nu frångå sina tidigare ställningstaganden.

I fråga om finansiell samordning mellan olika sektorer, t.ex. hälso- och sjukvården och försäkringskassan, noterar utskottet att regeringen har föreslagit att 200 miljoner kronor skall få användas för detta ändamål under 2002. Centerpartiet och Folkpartiet har såväl i sina ekonomisk-politiska motioner som i kommittémotioner föreslagit att 10 % av anvisade medel för bl.a. sjukpenning och rehabiliteringsersättning skall få användas för finansiell samordning. Förslagen i fråga är utformade som villkor för användningen av vissa anslag inom utgiftsområdet. Utskottet kommer därmed att ta ställning till de olika förslagen i samband med behandlingen av anslagen. Utskottet konstaterar att ytterligare motionsyrkanden har väckts i frågan om finansiell samordning och att även dessa kommer att behandlas i samband med anslagen.

Mot bakgrund av det anförda godtar utskottet regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2002 liksom förslagen till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2003 och 2004. Motionerna Fi291 yrkandena 4 och 5, Fi292 yrkandena 9 och 10, Fi293 yrkandena 3 och 4 samt Fi294 yrkandena 7 och 8 avstyrks med det anförda.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. I politikområdet ingår samtliga anslag inom utgiftsområdet. Anslagen innefattar folkpension till ålderspensionärer som inte uppbär tilläggspension, folkpension

och tilläggspension i form av efterlevandepension, pensionstillskott till såväl ålderspension som efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer samt delpension. Utgiftsområdet kommer 2003 att påföras markant ökade utgifter. Då förs utgifterna för den bosättningsbaserade delen av folkpensionen från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till utgiftsområdet, och en beskattad garantipension för såväl ålderspension som efterlevandepension införs. Garantipensionen ersätter nuvarande folkpension, pensionstillskott och det särskilda grundavdraget för pensionärer. Fr.o.m. 2003 kommer utgiftsområdet också att omfatta äldreförsörjningsstöd.

I propositionen föreslås att ramen för utgiftsområdet för budgetåret 2002 fastställs till 33 534,5 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen för budgetåret 2003 till 51 855 miljoner kronor och för budgetåret 2004 till 51 334 miljoner kronor. Förändringen av utgiftsområdesramen för 2002 jämfört med beräkningen i 2001 års ekonomiska vårproposition uppgår till 294 miljoner kronor. Denna ökning är främst en effekt av ett antagande om ett lägre prisbasbelopp vid beräkningen i vårpropositionen. För åren 2003 och 2004 beräknas det bli ökningsar på 240 respektive 133 miljoner kronor. Även dessa ökningsar förklaras främst med ett högre antagande om prisbasbeloppet.

Regeringen uppger att utgifterna minskar inom stora delar av utgiftsområdet genom att antalet pensionärer som uppbär ålderspension utan ATP minskar samt att antalet personer berättigade till pensionstillskott och bostadstillägg därmed reduceras. Höjningen av den genomsnittliga ATP-nivån innebär dock att kostnaden för efterlevandepensioner till vuxna ökar. Tendensen till minskade utgifter uppvägs till en del av regeländringar.

I propositionen framhålls att dagens ATP-pensionärer kommer att få del av standardutvecklingen i samhället genom att ATP-pensionerna för ålderspensionärer fr.o.m. 2002 följsamhetsindexeras. Detta innebär att ATP-pensionerna huvudsakligen skall följa inkomstutvecklingen i stället för prisutvecklingen. S.k. automatisk balansering av det nya ålderspensionssystemet införs även, vilket är en metod som syftar till att säkerställa att pensionsskulden inte överstiger systemets tillgångar. En ny bestämmelse har införts i lagen om anställningsskydd innebärande att en arbetstagare har rätt, men inte skyldighet, att kvarstå i anställningen till 67 års ålder. Arbetstagare får därmed möjlighet att förbättra sin pension. Rätten till omställningspension förlängs från sex till tio månader fr.o.m. 2003.

I budgetpropositionen föreslår regeringen förbättringar av bostadsstödet fr.o.m. den 1 januari 2002, dels genom att högst 91 %, mot nuvarande 90 procent, av bostadskostnader upp till 4 500 kr skall kunna läggas till grund för bostadstillägg till pensionärer (BTP), dels genom att åldersgränsen för när ett hemmavarande barn skall anses som självförsörjande, och därmed svara för en del av bostadskostnaden, höjs från 18 till 20 år. Den senare ändringen innebär även en förbättring för vissa änkor, eftersom änkepension inkomstprövas enligt motsvarande regler. Kostnaden för höjningen av ersättningsnivån av BTP beräknas till 160 miljoner kronor. Beträffande höjningen av

åldersgränsen har regeringen anförut att man i budgeten har satt av 30 miljoner kronor till förbättringar i reglerna för inkomstprövning av änkepensionerna. Det här lämnade förslaget om höjd åldersgräns innebär förbättringar för vissa änkor. Kostnadsberäkningen är dock behäftad med viss osäkerhet. Förslag till ytterligare förbättringar som ryms inom ramen för de 30 miljoner kronorna kommer att lämnas under januari 2002. Därutöver innebär det nu aktuella förslaget något ökade kostnader för BTP.

I budgetpropositionen föreslår regeringen även att pensionärer ges skattelettigheter genom en utvidgning av den särskilda skattereduktionen. Utvidgningen sker genom att reduktionen ges mot taxerad förvärvsinkomst i stället för enbart mot sådan inkomst som grundar rätt till pension. En sådan utvidgad skattereduktion kommer fr.o.m. inkomståret 2003, då pensionärer och löntagare omfattas av samma skatteregler, att ersättas av ett i vissa inkomstskikt förhöjt grundavdrag.

I proposition 2000/01:136 Äldreförsörjningsstöd föreslår regeringen att ett nytt stöd för äldre införs fr.o.m. januari 2003. Stödet, som föreslås bli inkomstprövat, skall garantera personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss lägsta levnadsnivå. Kostnaden för stödet beräknas till 710 miljoner kronor för 2003. Regeringen föreslår därtill i proposition 2000/01:140 Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m.fl. nya regler för BTP. De nya reglerna skall gälla fr.o.m. januari 2003 och är i huvudsak en anpassning till det nya ålderspensionssystemet.

Motionerna

Moderaterna

I motion FI291 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 180 miljoner kronor och minskningar för budgetåren 2003 och 2004 med 120 miljoner kronor vardera.

Vad avser BTP föreslår motionärerna att 90 % av bostadskostnaden mellan 100 kronor och 4 000 kr skall kunna ersättas. Beträffande särskilt bostadstillägg föreslås en höjning av den skäligen levnadsnivån till 135,4 % av prisbasbeloppet för den som är ensamstående och till 114,4 % av prisbasbeloppet för den som är gift. För dem som var pensionärer under perioden 1993–1998 beräknades folkpensionen på ett basbelopp minskat med 2 %. För att kompensera dessa pensionärer föreslår motionärerna att folkpensionen under det kommande året beräknas på prisbasbeloppet förhöjt med 2 %. Motionärerna anser även att inkomstprövningen i änkepensionen skall upphöra.

Kristdemokraterna

I motion Fi292 yrkandena 9 och 10 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 2 090 kr och för budgetåren 2003 och 2004 med 1 060 respektive 1 020 kr.

Motionärerna anser att pensionstillskottet skall höjas med 200 kr per månad för år 2002. Vidare föreslår motionärerna att änkepensionen inte skall inkomstprövas, att omställningspensionen skall utges under tolv månader fr.o.m. 2002 samt att innehav av fritidsfastighet inte skall påverka inkomstprövningen av BTP.

Centerpartiet

I motion Fi293 yrkandena 3 och 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 410 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 510 respektive 490 miljoner kronor.

Vad avser BTP föreslår motionärerna att 80 % av bostadskostnaden upp till 4 000 kr skall kunna ersättas. Motionärerna anser att det är viktigare med en generell höjning av pensionstillskottet med 3 000 kr per år eftersom det kommer fler låginkomstpensionärer till del. När det nya pensionssystemet införs 2003 bör garantipensionen höjas med 3 000 kr.

Folkpartiet

I motion Fi294 yrkandena 7 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 860 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 940 respektive 985 miljoner kronor.

Motionärerna anser att änkepensionen inte skall inkomstprövas, att omställningspensionen skall utges under tolv månader fr.o.m. 2002 samt att innehav av fritidsfastighet inte skall påverka inkomstprövningen av BTP.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2002, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2003 och 2004. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2002	33 535	+ 180	+ 2 090	– 410	+ 860
2003	51 855	– 120	+ 1 060	– 510	+ 940
2004	51 334	– 120	+ 1 020	– 490	+ 985

I propositionen anför regeringen att det statsfinansiella saneringsprogrammet under 1990-talet innebar att den reala disponibla inkomsten för det övervägande antalet ålderspensionärer reducerades. Statens svaga finanser innebar bl.a. att det dåvarande basbeloppet inte skrevs upp helt i linje med inflationen, vilket påverkade pensionerna åren 1993–1998. Emellertid vidtogs åtgärder för att skydda de sämst ställda pensionärerna genom förbättringar såsom högre pensionstillskott och bostadstillägg. Det på senare år förbättrade statsfinansi-

ella läget har givit utrymme för ytterligare förbättringar. Vad avser 2001 kan nämnas generösare regler för bostadstillägget och höjningen av det särskilda grundavdraget.

Utskottet ser positivt på regeringens förslag om ytterligare förbättringar av BTP. Utskottet har även i betänkande 2001/02:SfU3 nyligen tillstyrkt förslaget till ett nytt BTP-system fr.o.m. 2003. I propositionen som legat till grund för beslutet har angetts att kostnaderna för det nya systemet beräknas bli i stort sett oförändrade jämfört med det nuvarande. Utskottet noterar vidare att regeringen föreslagit skattelättnader för pensionärer. Oaktat de satsningar som gjorts och nu föreslås förutsätter utskottet att regeringen även fortsättningsvis följer utvecklingen av pensionärernas ekonomiska situation.

Utskottet vill peka på att regeringen har uppgivit att förslag till ytterligare förbättringar för änkor skall lämnas under januari 2002.

Vad avser förslaget om införandet av ett äldre försörjningsstöd har utskottet alltsedan 1992/93 års riksmöte (bet. 1992/93:SfU4) efterlyst en lösning på problemet att bl.a. en del äldre invandrare inte erhåller tillräcklig pension för sin försörjning och därmed hänvisas till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Utskottet ser således positivt på regeringens förslag om införande av ett äldre försörjningsstöd. Förslaget tillstyrks samtidigt i betänkande 2001/02:SfU4.

Riksdagen har tidigare beslutat att omställningspensionen skall förlängas från sex till tio månader fr.o.m. 2003. Regeringen har vidare aviserat sin avsikt att återkomma med förslag som förlänger omställningspensionen till tolv månader 2005. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att utskottet i betänkande 1999/2000:SfU13 har förutsatt att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om det visar sig ekonomiskt möjligt att tidigare lägga den aviserade förlängningen till tolv månader.

Utskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2002 samt den preliminära fördelningen av utgifterna för budgetåren 2003 och 2004. Utskottet avstyrker i denna del motionerna Fi291 yrkandena 4 och 5, Fi292 yrkandena 9 och 10, Fi293 yrkandena 3 och 4 samt Fi294 yrkandena 7 och 8.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt anslag 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljerna är studiebidragen (utgiftsområde 15) och maxtaxa inom barnomsorgen (utgiftsområde 16).

I utgiftsområde 12 ingår allmänna barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning,

underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, barnpension i form av folkpension och ATP, vårdbidrag till funktionshindrade barn och pensionsrätt för barnår.

Genom riksdagens beslut med anledning av 2001 års ekonomiska vårproposition bestämdes ramen för utgiftsområde 12 för budgetåret 2002 preliminärt till 49 645 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås nu en utgiftsram på 49 841 miljoner kronor för budgetåret 2002. Enligt budgetpropositionen beror förändringen av utgiftsområdesramen jämfört med vårpropositionen på en rad faktorer. Beräkningarna baseras på en ny befolkningsprognos med ökat barnafödande och en större nettoinvandring. Regeringen föreslår i denna proposition att möjligheten att retroaktivt få vårdbidrag för funktionshindrade barn slopas fr.o.m. den 1 januari 2002. Den utgiftsminskning som följer av förslaget beräknas till ca 50 miljoner kronor per år fr.o.m. 2002. Vidare föreslår regeringen att den nivå i föräldraförsäkringen som ersätter dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning höjs från 60 till 120 kr fr.o.m. den 1 januari 2002. Utgiftsökningen beräknas till ca 200 miljoner kronor per år. Regeringen har också aviserat en höjning av grundnivån till 150 kr per dag 2003 och till 180 kr per dag 2004. Reformkostnaden för samtliga höjningar av grundnivån uppgår till ca 400 miljoner kronor.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2003 föreslås beräknas till 52 289 miljoner kronor och för budgetåret 2004 till 53 816 miljoner kronor.

Vid beräkningen har beaktats ökade utgifter med 240 miljoner kronor 2003 och 480 miljoner kronor 2004, till följd av regeringens förslag om höjt inkomsttak i föräldraförsäkringen, från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2003, om det statsfinansiella läget så medger. Vidare har beaktats ökade utgifter för vårdbidraget för funktionshindrade barn på grund av höjda åldersgränser fr.o.m. den 1 januari 2003. Utgifterna ökar med ca 100 miljoner kronor 2003 och ca 200 miljoner kronor 2004.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi291 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 700 miljoner kronor och för budgetåret 2003 med 290 miljoner kronor. För budgetåret 2004 föreslås en minskning av utgiftsramen med 50 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att ett barnomsorgskonto införs. Barnomsorgskontot skall vara 40 000 kr per barn med en begränsning av uttaget på maximalt 20 000 kronor per år. Pengarna från barnomsorgskontot skall inte vara skattepliktiga och inte räknas med vid bedömningen av om socialbidrag skall utbetalas. Kontot skall kunna utnyttjas från ett års ålder. Föräldraförsäkringen kan därmed begränsas till 360 dagar och följaktligen införs ej den extra pappamånaden. Motionärerna föreslår, utanför politikområdet, kraftigt höjda grundavdrag, skatteavdrag per barn och år på 15 000 kronor samt förvärvsavdrag på

inkomsten som minskar behovet av höga ersättningar i bl.a. föräldraförsäkringen.

Motionärerna vill inte återinföra kontaktdagarna. Motionärerna föreslår att havandeskapspenningen förs över från utgiftsområde 12 till utgiftsområde 10.

Underhållsstödet bör enligt motionärerna ersättas av ett ensamstående-stöd som skall kunna utgå när fadern är okänd, en förälder är avliden och barnpension inte utgår, underhållsföräldern inte sköter sina betalningsförpliktelser eller föräldrarna är särlevande och har en sammanlagd inkomst som understiger en viss nivå. Förslaget innebär att stödet behövsprövas i förhållande till både underhålls- och boföräldrarnas inkomst.

Medel tillförs för att adoptionsbidrag skall kunna utges med 50 % av kostnaden för adoptionen av ett barn, dock högst 55 000 kr samt för att behålla en månads retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade.

Kristdemokraterna

I motion Fi292 yrkandena 9 och 10 föreslås – jämfört med regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 2 591 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 ökningar med 591 miljoner kronor respektive 481 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår, som ett alternativ till regeringens maxtaxereform, att ett barnomsorgskonto införs. Från den 1 januari 2002 införs som ett första steg 40 000 kronor för ettåringar och 20 000 kr för tvååringar. Motionärerna anser att de 90 garantidagarna kan tas bort liksom den extra mamma/-pappamånaden. Garantinivån i föräldraförsäkringen föreslås höjas i två steg till 200 kronor per dag år 2004. Från 2002 föreslås nivån bli 150 kr per dag. Ett nytt beräkningssätt för den sjukpenninggrundande inkomsten leder enligt motionärerna till att kostnaderna för föräldraförsäkringen kommer att minska.

Motionärerna föreslår att två kontaktdagar per barn och år för barn mellan 4 och 15 år skall kunna tas ut från 2004. Redan 2002 införs dessa kontaktdagar för barn mellan 4 och 12 år. Kontaktdagarna utbetalas med det garantibelopp som föreslagits. Föräldrarna kan även välja att spara kontaktdagarna till året därpå.

Motionärerna föreslår också att vårdbidrag utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn och anslår 500 000 kr per år för detta ändamål.

Motionärerna avvisar regeringens planerade höjning av taket i föräldraförsäkringen.

Centerpartiet

I motion Fi293 yrkandena 3 och 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 1 800 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 1 380 respektive 1 000 miljoner kronor.

Som ett alternativ till regeringens maxtaxa föreslår motionärerna att det införs ett barnomsorgskonto, till en början på 40 000 kronor som kan användas under barnens förskoleår.

Motionärerna föreslår att garantinivån i föräldrapenningen höjs från 60 kr till 200 kr per dag. Vidare föreslås en förändring så att den sjukpenninggrundade inkomsten grundas på historisk inkomst, vilket enligt motionärerna leder till en minskning av utgifterna. Motionärerna anser inte att en extra mamma/pappamånad skall införas i föräldraförsäkringen.

Motionärerna avvisar regeringens planerade höjning av taket i föräldraförsäkringen.

Folkpartiet

I motion Fi294 yrkandena 7 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 2 180 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 2 165 respektive 1 950 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att maxtaxan ersätts med ett barnomsorgskonto. De 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen kan enligt motionärerna tas bort. Motionärerna anser inte att en extra mamma/pappamånad bör införas. Enligt motionärerna bör garantibeloppet i föräldraförsäkringen höjas till 150 kr per dag. Motionärerna anser vidare att ersättningen i mamma/pappamånaden bör höjas till 90 % och med ett tak på 10 prisbasbelopp för att stimulera en jämnare fördelning av utnyttjandet av föräldraförsäkringen mellan föräldrarna. Vissa besparingar inom utgiftsområdet kan enligt motionärerna göras genom insatser mot felutnyttjande av föräldraförsäkringen.

Inom underhållsstödet kan utgifterna hållas tillbaka, bl.a. genom markering av det gemensamma föräldraansvaret.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till såväl förslag till utgiftsram för budgetåret 2002 som förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2003 och 2004. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	Fp
2002	49 841	+ 700	+ 2 591	+ 1 800	+ 2 180
2003	52 289	+ 290	+ 591	+ 1 380	+ 2 165
2004	53 816	– 50	+ 481	+ 1 000	+ 1 950

Den ekonomiska krisen och besparingarna under 1990-talet har träffat barnfamiljerna relativt hårt. De senaste årens ekonomiska återhämtning med ökad sysselsättning och reformer har dock gynnat barnfamiljerna. Utskottet anser i likhet med regeringen att utvecklingen pekar mot en fortsatt förbättring av barnfamiljernas ekonomi. Under 2000 vände också trenden med ett minskat barnafödande, och antalet födda barn ökade till 1997 års nivå, drygt 90 000 födda barn. Ökningen beräknas fortsätta under 2001.

Målet för den ekonomiska familjepolitiken är att inom ramen för den generella välfärden stödja barnfamiljerna och därmed minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn. Utskottet delar regeringens bedömning att det familjeekonomiska stödet bör utformas så att barnfamiljerna får ett ökat handlingsutrymme och bättre möjligheter att själva påverka sin ekonomiska situation. Stödet till de mest utsatta grupperna måste dock fortsättningsvis vara starkt. Ambitionen måste enligt utskottets mening vara att kombinera en politik för sysselsättning och tillväxt med en politik för rättvisa. Utskottet delar också regeringens avsikt att långsiktigt verka för att ta bort fattigdomsfällor och minska marginaleffekterna.

Utskottet vill i sammanhanget understryka att Familjeutredningen har lämnat sitt slutbetänkande Ur fattigdomsfällan (SOU 2001:24). Utredningen har med utgångspunkt i en analys av de samlade effekterna för barnfamiljer av skatter, bidrag och avgifter lämnat förslag till inriktning av de ekonomiska familjestöden, barnbidrag, underhållsstöd och bostadsbidrag. Betänkandet har remissbehandlats och regeringen avser att lämna en principproposition till riksdagen.

Utskottet ser positivt på den föreslagna höjningen av garantinivån i föräldraförsäkringen. Höjningen avser de dagar som ersätts med belopp motsvarande förälderns sjukpenninggrundande inkomst och innebär att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs från 60 till 120 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2002. Utskottet välkomnar också regeringens aviserade förslag om en höjning av grundnivån i föräldraförsäkringen till 150 kr per dag 2003 och till 180 kr per dag 2004. Reformkostnaden för samtliga höjningar uppgår till ca 400 miljoner kronor.

Utskottet vill även peka på att en rad insatser redan har beslutats i syfte att förbättra situationen för barnfamiljerna och även öka barnafödandet. Bland annat har riksdagen beslutat om att förlänga föräldrapenningen med 30 dagar med ersättning motsvarande förälderns sjukpenning och att sammanlagt 60 dagar med ersättning motsvarande förälderns sjukpenning reserveras för modern respektive fadern. Vidare införs kontaktdagar inom den tillfälliga föräldrapenningen. Också vidtagna åtgärder utanför politikområdet får stor betydelse för barnfamiljernas ekonomi, exempelvis införandet av maxtaxa, dvs. en viss högsta avgift inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Fi291 yrkandena 4 och 5, Fi292 yrkandena 9 och 10, Fi293 yrkandena 3 och 4 samt Fi294 yrkandena 7 och 8.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Propositionen

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten omfattar AP-fonden samt premiepensionssystemet. Som en del av ålderspensionsreformen har AP-fondens betalningsansvar renodlats till att endast omfatta ålderspension. Således redovisas ATP i form av förtidspension och efterlevandepension fr.o.m. 1999 under utgiftsområdena 10 respektive 11. AP-fonden har i stället tagit över betalningsansvaret från statsbudgeten för den folkpension i form av ålderspension som utbetalas till pensionärer med ATP. Tilläggs- och inkomstpensionen belastar AP-fonden. Premiepensionen betalas ut från premiepensionssystemet.

I propositionen beräknas utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 153 414 miljoner kronor för budgetåret 2002, till 154 093 miljoner kronor för budgetåret 2003 och till 163 761 miljoner kronor för budgetåret 2004.

För 2002 beräknas de totala utgifterna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten bli 3 miljarder kronor högre än beräkningen i 2001 års ekonomiska vårproposition. Ökningen förklaras dels av ett högre antagande om inkomstindex, dels högre antagande om prisbasbeloppet och dels mindre förändringar i sättet att prognostisera ålderspensionsutgifterna. Dessa faktorer förklarar även högre beräknade belopp för åren 2003 och 2004 jämfört med vårpropositionen.

År 2003 kommer utgifterna för den bosättningsbaserade delen av folkpensionen till pensionärer som också uppbär tilläggspension att föras från Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till utgiftsområde 11. Denna överföring av kostnader förklarar trendbrottet i utgiftsutvecklingen mellan åren 2002 och 2003.

I maj antog riksdagen ett förslag om automatisk balansering av det nya ålderspensionssystemet. Målet är att säkra systemets finansiella stabilitet och följsamhet mot den demografiska och ekonomiska utvecklingen. Den automatiska balanseringen innebär att systemets skulder på sikt aldrig överskrider systemets tillgångar. Om den ekonomiska ställningen i fördelningssystemet visar sig bli så stark att det är omotiverat att behålla ytterligare överskott i systemet, skall det finnas möjlighet att fördela detta överskott till de försäkrade inom systemet.

De faktorer som hittills styrt utgiftsutvecklingen är prisbasbeloppets utveckling, antalet personer med intjänad pension och medelpoängen för de nyblivna pensionärerna. I samband med att de reformerade intjänandereglerna trädde i kraft 1999 introducerades en ny faktor, inkomstindex. Genom införandet av årlig följsamhetsindexering fr.o.m. årsskiftet 2001/02 kommer prisbasbeloppet inte längre att ha samma betydelse för utgifterna. ATP för ålderspensionärer födda 1936 och tidigare skall följsamhetsindexeras fr.o.m. 2002 och födda 1937 fr.o.m. 2003. Följsamhetsindexeringen innebär att pens-

ionerna huvudsakligen skall följa den allmänna löneutvecklingen i samhället. Detta innebär att även pensionärerna får ta del av eventuella reallönehöjningar. Likaså gäller det motsatta förhållandet, om den allmänna standardutvecklingen i form av löner i framtiden sjunker kommer också pensionerna att anpassas efter detta.

Ålderspensionsutgifterna från AP-fonden uppvisar en årlig ökning. Detta beror på att medelpoängen för nyblivna pensionärer är högre, men också på att det totala antalet pensionärer med ATP ökar. De kvinnor som i dag börjar uppbära pension har haft en klart starkare anknytning till arbetsmarknaden än de tidigare generationerna. Antalet kvinnor som uppbär pension från ATP ökar således årligen. Utbetalningarna från premiepensionssystemet under de närmast kommande åren kommer att utgöra en mycket liten del av de totala pensionsutgifterna.

Utskottets bedömning

Folkpartiet har – i förhållande till regeringens förslag – beräknat utgifterna för budgetåren 2002, 2003 och 2004 till 110, 170 respektive 330 miljoner kronor högre belopp. Moderaternas, Kristdemokraternas och Centerns beräkningar överensstämmer med regeringens. Folkpartiets differenser syftar inte på några förslag om sakliga förändringar inom ålderspensionssystemet utan är en följd av att partiet bruttoredovisat förslag som påverkar pensionsutbetalningarnas storlek. Utskottet har inget att erinra mot regeringens beräkningar.

Statsbudgetens inkomster

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Allmän pensionsavgift tas ut enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstpension och tilläggs-pension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avgiften betalas av den enskilde och beräknas på ett underlag som består av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete till den del summan av inkomsterna inte överstiger 8,07 förhöjda prisbasbelopp. Avgiften utgör för närvarande 7 % av avgiftsunderlaget. Avgiften är till viss del avdragsgill vid taxeringen och till viss del medges skattereduktion. Avgiften betalas inte av den vars inkomster för året understiger 27 % av prisbasbeloppet.

Den nya socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2001, innebär främst en lagteknisk och språklig bearbetning av de tidigare bestämmelserna om socialavgifter samt en anpassning till den nya socialförsäkringslagen (1999:799). Socialavgifter utgörs av arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tas ut för att finansiera systemen för social trygghet.

Arbetsgivaravgifter beräknas på ett underlag som består av lön och andra skattepliktiga förmåner som en arbetsgivare utger till anställda. Den totala avgiftssumman för år 2001 är 30,13 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgiften utgör 8,80 % och ålderspensionsavgiften 10,21 %.

Egenavgifter betalas på ett underlag som består av inkomst av annat förvärvsarbete. En egenföretagare betalar för närvarande socialavgifter med 28,32 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 9,53 % och ålderspensionsavgift 10,21 %.

Vid beräkning av arbetsgivaravgifterna gäller att en arbetsgivare varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 3 550 kr, vilket motsvarar en årlig lönesumma om 852 000 kr. När det gäller beräkning av egenavgifter får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år, vilket motsvarar ett avgiftsunderlag om 180 000 kr.

Statlig ålderspensionsavgift tas ut enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstgrundad ålderspension. Avgiften betalas med 10,21 % på vissa socialförsäkringsersättningar m.m. till den del dessa ersättningar tillsammans med övriga pensionsgrundande inkomster inte överstiger 8,07 förhöjda prisbasbelopp. Dessutom skall statlig ålderspensionsavgift betalas på pensionsgrundande belopp (fiktiv inkomst som grundar pensionsrätt bl.a. för föräldrar till små barn) med 18,5 %. Avgiften betalas inte på ersättningar och inkomster som för året understiger 27 % av prisbasbeloppet.

Arbetsgivare och egenföretagare skall också enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift betala allmän löneavgift med 2,69 %.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2002 godkänner en i särskild bilaga redovisad beräkning av statsbudgetens inkomster. Inkomsten, netto, av socialavgifter och allmän pensionsavgift beräknas uppgå till 245,5 miljarder kronor. Beloppet inkluderar inkomst av särskild löneskatt och allmän löneavgift på sammanlagt 46,9 miljarder kronor.

Mellan 1999 och 2000 ökade socialavgifterna (arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt) med 19,3 miljarder kronor. För åren fram t.o.m. 2004 beräknas de sammanlagda intäkterna öka med ca 13–15 miljarder kronor per år. I huvudsak beror utvecklingen på den antagna förändringen i lönesumman.

Stödet till företagen i form av nedsatta socialavgifter beräknas 2001 uppgå till totalt 6,1 miljarder kronor. Som redovisas nedan gör regeringen bedömningen att nedsättningen av socialavgifter i stödområde A bör utvidgas till 15 % av avgiftsunderlaget. Till följd härav förväntas nedsättningarna öka till 7,1 miljarder kronor 2002.

Jämfört med beräkningen i 2001 års ekonomiska vårproposition ökar intäkterna med 1,8 miljarder kronor år 2002.

Såvitt gäller den allmänna pensionsavgiften tyder det preliminära taxeringsutfallet för 2000 på att intäkterna är 0,2 miljarder kronor lägre än i beräkningen i vårpropositionen.

I propositionen föreslås som en del i regeringens förslag till grön skatteväxling för 2002 att såväl det allmänna som det särskilda grundavdraget höjs med 900 kr, vilket i det lägsta och det högsta inkomstskiktet motsvarar 29,3 % av prisbasbeloppet. Vidare föreslås att den särskilda skattereduktionen fr.o.m. 2003 ersätts med ett högre allmänt grundavdrag och att avdraget till följd härav höjs med 0,11 prisbasbelopp till 40,3 % av prisbasbeloppet för inkomster upp till 135 000 kr fr.o.m. 2003. Som en följd av detta föreslås i propositionen att den allmänna pensionsavgiften och den statliga ålderspensionsavgiften inte skall tas ut på inkomster som understiger 29,3 % av prisbasbeloppet 2002 respektive 40,3 % av prisbasbeloppet 2003. Vidare föreslås att pensionsgrundande inkomst för varje år skall fastställas endast om summan av inkomsterna uppgått till minst 29,3 % av prisbasbeloppet 2002 och 40,3 % av prisbasbeloppet 2003.

Större delen av stödområde A omfattades t.o.m. 1999 av en nedsättning av socialavgifterna. Nedsättningen godkändes dock inte av EG-kommissionen eftersom den inte var förenlig med statsstödsriktlinjerna. Enligt regeringen är det angeläget att återinföra en stimulansåtgärd inom stödområdet. Åtgärden bör särskilt stimulera småföretagandet och den lokala servicen samt ha sin utgångspunkt i den generella nedsättning av socialavgiftsunderlaget med 5 % som redan gäller enligt socialavgiftslagen. Inom stödområde A bör nedsättningen i stället vara 15 %. Regeringen, som anser att stimulansåtgärden bör införas från den 1 januari 2002, avser att återkomma till riksdagen under hösten 2001 med ett förslag med denna inriktning.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi291 yrkande 6 begärs att nedsättningen av socialavgifterna i Norrland ökas. Av motion N350 av Per Westerberg m.fl. (m), som bereds av näringsutskottet, framgår förslagets närmare innebörd. I motionen anges att det av regeringen aviserade förslaget om en regional nedsättning av socialavgifterna i stödområde A får ses som ett första steg på vägen att sänka skatter och avgifter för alla företag. Under alla förhållanden är denna form av regionalpolitik att föredra framför bidragspolitik. Motionärerna anser emellertid att fler branscher i stödområde A bör få sänkta avgifter, t.ex. renkötsel, jordbruk, fiske och transporter.

Kristdemokraterna

I motion Fi292 yrkande 8 begärs att arbetsgivaravgifterna sänks med 7 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr fr.o.m. 2003. För egenföretagare utökas den nedsättningsberättigade lönesumman till 250 000 kr per år.

Från och med 2004 ökas nedsättningen till 10 %. Förslagen beräknas minska statens inkomster med 3,20 miljarder kronor 2003 och med 6,28 miljarder kronor 2004.

Centerpartiet

I motion Fi293 yrkande 6 begärs att reduktionen av arbetsgivaravgiften skall ökas från 5 till 10 % fr.o.m. 2002. Motionärerna anser vidare att lönesumme-gränsen bör höjas till 2 miljoner kronor för arbetsgivare och till 300 000 kr för egenföretagare fr.o.m. den 1 juli 2004. Förslagen innebär en minskning av statens inkomster med 5,23 miljarder kronor 2002. I motionerna Sk489 yrkande 25 av Agne Hansson m.fl. (c) och N263 yrkande 12 av Agne Hansson m.fl. (c) finns likalydande yrkanden.

I motion Sk489 yrkande 26 begärs beslut att reduktionen av arbetsgivaravgiften skall beräknas på den årliga lönesumman och inte som i dag på en månadsvis lönesumma. Enligt motionärerna behövs en sådan ändring för företag med stora säsongsvariationer. I samma motions yrkande 27 begärs beslut om riktade sänkningar av arbetsgivaravgiften från 2002 för inrättande av övergångsmarknader. Motionärerna anser att sådana riktade sänkningar är nödvändiga för att ge arbetslösa förutsättningar att få anställning.

Folkpartiet

I motion Fi294 yrkande 5 begärs sänkta arbetsgivar- och egenavgifter med 2 procentenheter i den privata tjänstesektorn. Förslaget beräknas minska statens inkomster med 6 miljarder kronor 2002.

Utskottets bedömning

Enligt nuvarande bestämmelser i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter är bl.a. fysisk person skyldig att lämna självdeklaration när hans eller hennes bruttointäkter av tjänst och av aktiv näringsverksamhet under beskattningsåret uppgått till sammanlagt minst 24 % av prisbasbeloppet. En höjning av det allmänna grundavdraget kommer enligt vad utskottet har erfarit att få till följd att gränsen för skyldigheten att lämna självdeklaration och kontrolluppgift skall höjas till 40,3 % av prisbasbeloppet. Därmed kommer inkomster som understiger denna gräns inte att läggas till grund för taxering. En proposition härom är aviserad till slutet på oktober 2001.

Eftersom taxeringen tjänar som underlag för beräkning av avgifter och av pensionsgrundande inkomst tvingas utskottet konstatera att ett höjt allmänt grundavdrag medför, förutom att den nedre inkomstgränsen för betalning av allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift måste höjas i motsvarande mån, att detsamma gäller för gränsen för fastställande av pensionsgrundande inkomst. Utskottet anser det olyckligt om en annars vällovlig skatteväxling leder till att enskilda personers ålderspension påverkas. Pensionsrätt skall enligt förslaget inte fastställas trots att en försäkrad har inkomster under året som uppgår till nästan 15 000 kr (2001 års prisbasbelopp). Även om

förslagen innebär att pensionsavgift inte skall betalas om inkomsterna understiger detta belopp, kan förändringar av grundavdraget och därmed deklarationsskyldigheten medföra att enskilda personer får svårt att bilda sig en uppfattning om vilka inkomster som kommer att läggas till grund för den framtida pensionen. Utskottet godtar dock regeringens förslag om höjd gräns för fastställande av pensionsgrundande inkomst liksom förslagen avseende pensionsavgifterna. Om ytterligare höjning av det allmänna grundavdraget blir aktuell, finns det skäl att överväga om den indirekta kopplingen mellan ett höjt grundavdrag och den nedre gränsen för att fastställa pensionsgrundande inkomst kan bibehållas.

Med detta påpekande tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändringar i lagen om allmän pensionsavgift, lagen om inkomstgrundad ålderspension och lagen om statlig ålderspensionsavgift (lagförslag 3.5, 3.6, 3.11 och 3.12).

När det gäller Kristdemokraternas och Centerpartiets krav på sänkta arbetsgivaravgifter anser utskottet att det inte finns utrymme vare sig för en generell sänkning av socialavgifterna eller en höjning av lönesumman. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom Folkpartiets krav på en generell sänkning av arbetsgivar- och egenavgifterna inom den privata tjänstesektorn.

Utskottet noterar i övrigt att Riksdagens revisorer – på förslag av utskottet – har gjort en granskning av den nedsättning av socialavgifterna om 5 % som infördes den 1 januari 1997. Revisorerna konstaterar i förslag till riksdagen (2001/02:RR2) att syftet med stödet är att stimulera nyanställningar och uppmuntra egenföretagande. Konstruktionen av stödet innebär dock att sysselsättningseffekterna blir begränsade, medan de statsfinansiella konsekvenserna blir stora. Orsaken härtil är framför allt att nedsättningen endast i begränsad omfattning påverkar företagets anställningsbeslut. Revisorerna anser att regeringen bör ges i uppdrag att inom ett år redovisa effekterna av nedsättningen av socialavgifterna och att utvärderingen i första hand bör avse sysselsättningseffekter. Revisorerna har föreslagit att riksdagen som sin mening skall ge regeringen detta till känna.

Beträffande Centerpartiets yrkande om att reduktionen av arbetsgivaravgifterna skall beräknas på den årliga lönesumman har utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 2000/01:SfU5 avstyrkt ett liknande motionsyrkande. I betänkandet behandlade utskottet regeringens proposition 2000/01:8 Ny socialavgiftslag, vari anfördes att betalningsperioden för arbetsgivaravgifter enligt socialavgiftslagen av både systematiska och pedagogiska skäl bör vara densamma som i skattebetalningslagen. Utskottet ansåg att bestämmelserna om månadsvis beräkning och betalning av arbetsgivaravgifterna av administrativa skäl då inte kunde ändras. Utskottet vidhåller denna inställning.

Vad gäller Moderaternas förslag om ökad nedsättning av socialavgifterna i Norrland konstaterar utskottet att regeringen under hösten 2001 avser att återkomma med förslag om en regional stimulans i stödområde A i form av en nedsättning av socialavgifterna med sammanlagt 15 % av visst avgiftsunderlag. Regeringen har numera i en lagrådsremiss den 4 oktober 2001 lämnat

förslag till lag om i vissa områden utvidgat särskilt avdrag enligt socialavgiftslagen (2000:980). Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

I lagrådsremissen föreslås bl.a. att avdraget vid beräkning av arbetsgivaravgifterna i första hand skall avse sjukförsäkringsavgiften och därefter föräldraförsäkringsavgiften. Detsamma föreslås gälla avdraget från egenavgifterna. Såvitt gäller egenavgifter föreslås att avdraget dessutom skall avse arbetsskadeavgiften och efterlevandepensionsavgiften. Utskottet vill påpeka att det avdrag på 5 % vid beräkning av arbetsgivaravgifter som gäller i dag avser enbart arbetsmarknadsavgiften. När det gäller motsvarande avdrag vid beräkning av egenavgifter görs det i första hand på arbetsmarknadsavgiften, men därefter på sjukförsäkringsavgiften, arbetsskadeavgiften, efterlevandepensionsavgiften och föräldraförsäkringsavgiften.

Utskottet har i sitt av riksdagen godkända betänkande 2000/01:SfU1 s. 31 bl.a. pekat på de stora förändringar som skett i strukturen för socialavgifter och avgiftsuttag i avsikt att skapa bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i socialförsäkringen. Utskottet anförde i samband därmed att finansieringen av de olika försäkringsgrenarna hade blivit mer renodlad. Genom att inkomster och utgifter för olika försäkringar lättare kan följas ökar enligt utskottet trovärdigheten för socialförsäkringssystemen. Någon exakt samstämmighet mellan förväntade inkomster och utgifter för t.ex. sjukförsäkringen hade dock inte eftersträfvats. Smärre och tillfälliga skillnader mellan inkomster och utgifter borde enligt utskottet kunna finnas utan att det föranleder justeringar av avgiftsnivån. Utskottet hänvisade till den nya socialavgiftslagen och till lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter. I sistnämnda lag preciseras vad de olika socialavgifterna skall finansiera.

Utskottets principiella inställning är att det bör finnas ett tydligt samband mellan de socialavgifter som erläggs och de olika förmåner som dessa avgifter skall finansiera. Ett sådant samband är lagfäst i den nya lagen om fördelning av socialavgifter. En regional nedsättning av socialavgifter avsedd att bl.a. stimulera småföretagandet i det aktuella stödområdet måste betraktas som en del av regionalpolitiken. Mot bakgrund av vad som nyss anförts om ett tydligt samband mellan avgifter och förmåner kan det ifrågasättas om det är lämpligt att för en sådan regional åtgärd ta i anspråk avgifter som är avsedda att finansiera vissa preciserade sociala förmåner, t.ex. sjukpenning och föräldrapenningförmåner. Eftersom det finns avgifter/löneskatter som inte har till syfte att finansiera sådana förmåner förutsätter utskottet att det i den fortsatta beredningen noga prövas om det finns alternativ till de i lagrådsremissen föreslagna avgifterna.

Utskottet vill i övrigt erinra om att för den tidigare generella nedsättningen av socialavgifterna i stödområde A, som upphörde 1999, finns t.o.m. 2001 ett särskilt anslag Ersättning för nedsättning av socialavgifter under utgiftsområde 19. Från anslaget täcktes det bortfall av avgiftsinkomster som följer av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Utskottet noterar att det i budgetpropositionen föreslås att nämnda lag skall upphöra att gälla vid utgången av 2001.

Med dessa påpekanden godtar utskottet, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2002. Utskottet avstyrker i motsvarande delar motionerna Fi291 yrkande 6, Fi292 yrkande 8, Fi293 yrkande 6, Sk489 yrkandena 25–27, N263 yrkande 12 och Fi294 yrkande 5.

Stockholm den 25 oktober 2001

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Maud Björnemalm (s), Gustaf von Essen (m), Mariann Ytterberg (s), Göran Lindblad (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Cecilia Magnusson (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Mona Berglund Nilsson (s), Margareta Cederfelt (m), Claes Stockhaus (v) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Avvikande meningar

1. Gustaf von Essen, Göran Lindblad, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Moderata samlingspartiet konstaterar att regeringen vill fortsätta att anslå budgetmedel till vissa invandrantäta bostadsområden i storstäderna. Vi anser emellertid att andra vägar som är effektivare och bättre och innebär en mindre belastning på statsbudgeten bör prövas. Vi menar att en av de viktigaste uppgifterna är att skapa social och geografisk rörlighet i det svenska samhället. Detta kan uppnås bl.a. genom att bostadsmarknaden och arbetsmarknaden avregleras, vilket i sin tur får positiva effekter på integrationen. Anslaget Integrationsåtgärder bör inte tillföras mer resurser och anslaget Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna bör avvecklas. Vi motsatte oss att ett särskilt integrationsverk inrättades och anser nu att verket bör läggas ned. Dessutom anser vi att anslaget Ombudsmannen mot etnisk diskriminering bör flyttas till utgiftsområde 14 Arbetsliv. Slutligen avvisar vi ökningen av anslaget till hemutrustningslån.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi291 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 190 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 373 respektive 128 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

De ökande sjukskrivningarna – 65 % sedan 1996 – avspeglar en växande ohälsa och har därmed en allvarlig social baksida. Detta kräver en rad åtgärder som syftar till att vända trenden för ohälsan i arbetslivet. Vi avvisar regeringens strategi för att motverka ohälsa i arbetslivet och anser att sjukskrivningar måste handhas på ett medicinskt genomtänkt sätt. Utbildningen i försäkringsmedicin måste förbättras för sjukskrivande personal samtidigt som en fördjupad samverkan mellan försäkringskassan, företagsläkaren och arbetsledningen på den försäkrades arbetsplats fordras för de många patienter som har oklara sjukdomssymtom. En genomtänkt användning av sjukskrivning minskar antalet långtidssjukskrivna och på sikt antalet förtidspensionärer. För att försäkringskassan skall kunna höja kvaliteten på rehabiliteringsverksamheten föreslår vi att 1 miljard kronor, utöver vad regeringen föreslagit, anslås till försäkringskassorna bl.a. till 500 heltidstjänster. Vi föreslår vidare att sjukskrivningar till följd av trafikskador förs över till trafikskadeförsäkringen i syfte att avlasta sjukförsäkringen. Försäkringskassorna bör vidare ges en större självständighet och ett tydligt ekonomiskt/finansiellt ansvar för rehabiliteringsverksamheten. Försäkringskassorna bör därför bl.a. få möjlighet att

köpa specialistvård utanför landstingssektorn för att minska väntetider. Vi föreslår också att 7 miljarder kronor överförs direkt till sjukvården för att den enskilde patienten skall tillförsäkras erforderlig vård. Detta ger radikalt minskade väntetider och därigenom minskad sjukfrånvaro.

Såvitt gäller arbetsskadeförsäkring avvisar vi en förändring av bevisreglerna och föreslår i stället att arbetsskadeförsäkring lyfts ut ur statsbudgeten och att avgifterna anpassas till de risker olika företag skapar. Vi föreslår vidare att ytterligare en karenssdag införs fr.o.m. den åttonde frånvarodagen, att ersättningsnivån skall vara 80 % under ett års rehabilitering och att sjukpenninggrundande inkomst skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster. Vi föreslår också att sjuk- och rehabiliteringspenning skall utges för inkomster upp till 7,5 inkomstbasbelopp och att taket i sjukförsäkringen därmed skall följa förändringarna av inkomstbasbeloppet. Dessutom bör havandeskapspenningen föras från utgiftsområde 12 till utgiftsområde 10.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi291 yrkandena 4 och 5 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 12 168 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 20 031 respektive 28 330 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vi anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör slopas och nivån återställas till vad som gällde före den 1 april 1997, och det bör ske redan fr.o.m. år 2002. I budgetpropositionen föreslås att 91 % i stället för nuvarande 90 % av bostadskostnaden upp till 4 500 kr skall kunna läggas till grund för det generella bostadstillägget. Enligt vår uppfattning har utformningen av bostadstillägget verkat kostnadsdrivande på framför allt kommunernas hyresättning. Vi anser därför att 90 % av boendekostnaden mellan 100 kr och 4 000 kr skall kunna grunda rätt till bostadstillägg. I stället anser vi att levnadsvillkoren för de allra sämst ställda pensionärerna bör förbättras och att det bör ske genom en höjning av gränsen för skälig levnadskostnad till 135,4 % av prisbasbeloppet för den som är ensamstående och till 114,4 % av prisbasbeloppet för den som är gift. För dem som var pensionärer under perioden 1993–1998 beräknades folkpensionen på ett basbelopp minskat med 2 %. För att kompensera dessa pensionärer föreslår vi att folkpensionen under 2002 skall beräknas på ett prisbasbelopp förhöjt med två procentenheter. Förslaget innebär att 1993 års innehållna pensioner betalas ut år 2002.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi291 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 180 miljoner kronor och minskning av utgiftsramen för budgetåren 2003 och 2004 med 120 miljoner kronor per år.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi vill öka möjligheten för föräldrar att mer fritt disponera de skattepengar som i dag används för att stödja barnfamiljerna på olika sätt och föreslår därför tillsammans med Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet att

ett särskilt barnomsorgskonto inrättas. Barnomsorgskontot skall vara 40 000 kr per barn med en begränsning av uttaget på maximalt 20 000 kr per år. Pengarna från barnomsorgskontot skall inte vara skattepliktiga och inte räknas med vid bedömningen av om socialbidrag skall utbetalas. Kontot skall kunna utnyttjas från ett års ålder varför föräldraförsäkringen kan begränsas till 360 dagar. Vi motsätter oss följaktligen en extra pappamånad. Vi föreslår utanför politikområdet kraftigt höjda grundavdrag och att skatteavdrag får göras med 15 000 kr per barn och år samt förvärvsavdrag på inkomsten. Dessa förslag minskar behovet av höga ersättningar i bl.a. föräldraförsäkringen. Vi vill inte att kontaktdagarna i den tillfälliga föräldrapenningen skall återinföras, och vi anser att havandeskapspenningen skall föras över från utgiftsområde 12 till utgiftsområde 10.

Underhållsstödet bör enligt vår mening ersättas av ett ensamstående stöd som skall kunna utgå när fadern är okänd, en förälder är avliden och barnpension inte utgår, underhållsföräldern inte sköter sina betalningsförpliktelser eller föräldrarna är särlevande och har en sammanlagd inkomst som understiger en viss nivå. Förslaget innebär att stödet behovsprövas i förhållande till både underhålls- och boförlärderns inkomst.

Vi tillför medel för att adoptionsbidrag skall kunna utges med 50 % av kostnaden för adoptionen av ett barn, dock högst 55 000 kr samt för att behålla en månads retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi291 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 700 miljoner kronor och för budgetåret 2003 med 290 miljoner kronor. För budgetåret 2004 föreslås en minskning av utgiftsramen med 50 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Vi anser att nedsättningen av socialavgifterna i Norrland bör ökas. Det av regeringen aviserade förslaget om en regional nedsättning av socialavgifterna i stödområde A får enligt vår mening ses som ett första steg på vägen att sänka skatter och avgifter för alla företag. Under alla förhållanden är denna form av regionalpolitik att föredra framför bidragspolitik. Vi anser emellertid att fler branscher i stödområde A bör få sänkta avgifter, t.ex. renskötsel, jordbruk, fiske och transporter.

Med det anförda anser vi att motion Fi291 yrkande 6 bör tillstyrkas.

2. Fanny Rizell och Désirée Pethrus-Engström (båda kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Statsbidrag har fr.o.m. 1995/96 lämnats till vissa kommuner i framför allt storstadsregionerna, för att stimulera till insatser i utsatta bostadsområden. Kristdemokraterna avvisar nu projektets förlängning. Anslaget Utvecklingsin-

satser i storstadsregionerna bör avvecklas. Vi menar vidare att Integrationsverket bör läggas ned från den 1 juni 2002. Vissa av verkets uppgifter bör i stället övertas av Migrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering samt av Riksförsäkringsverket. Vi motsätter oss det föreslagna försöket med lokala diskrimineringsombud men anser att DO bör tillföras medel för att kunna ges ett speciellt ansvar för opinionsbildning när det gäller diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Vi tillför Migrationsverket 13 miljoner kronor för att handläggningstiderna skall kunna förkortas ytterligare. Verket bör enligt vår mening inte pröva uppehållstillstånd för adopterade barn mellan 12 och 17 år, vilket ger en resursförstärkning.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi292 yrkandena 9 och 10 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 147 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 301 respektive 73 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Regeringen har enligt Kristdemokraternas mening ännu inte lämnat förslag till åtgärder som drastiskt kan minska de höga sjukskrivningskostnaderna eller lagt fram förslag som syftar till en helhetssyn på politikområdet. Vi föreslår med hänsyn härtill att det förslag till en ny rehabiliteringsförsäkring som presenterats i kommittébetänkandet SOU 2000:78 i allt väsentligt skall genomföras fr.o.m. den 1 juli 2002. Kostnadsminskningarna i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension balanserar kostnaderna det första året. Utgifterna minskar därefter kraftigt under de kommande åren.

Vi föreslår vidare att ytterligare en karenssdag införs i sjukförsäkringen samtidigt som högriskskyddet på 10 dagar per år bibehålls. Vidare vill vi införa särskilda regler för att komma till rätta med de problem som karenssdagssystemet innebär för bl.a. timanställda och personer med flera arbetsgivare. Mot bakgrund av regeringens prognoser om den ekonomiska utvecklingen de närmaste åren anser vi att en höjning av taket i sjukförsäkringen måste anstå. Vi föreslår också att det skall vara möjligt att få sjukersättning med vilken procentsats som helst mellan 25 och 100 % och att sjukpenninggrundande inkomst skall beräknas på snittinkomsten under de 24 senaste månaderna. Samtidigt bör skattepliktiga förmåner och semesterersättning vara sjukpenninggrundande. Vi vill också införa en ny modell för trafikförsäkringen där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till trafikförsäkringen. Därmed avlyfts det offentliga kostnader på ca 4 miljarder kronor.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi292 yrkandena 9 och 10 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 5 902 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 8 340 respektive 11 485 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vi anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör tas bort helt. Dessutom bör tiden för omställningspensionen förlängas till tolv månader redan fr.o.m. år 2002. Vidare anser vi att fritidsfastighet inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkningen av bostadstillägg. Vi anser också att pensionstillskottet skall höjas med 200 kr i månaden år 2002, vilket innebär att de ekonomiskt sämst ställda pensionärerna får del av de förbättringar som garantipensionen förväntas ge år 2003.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi292 yrkandena 9 och 10 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 2 090 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 1 060 respektive 1 020 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Kristdemokraterna hävdar familjens rätt att avgöra barnomsorgsform inklusive egen omsorg i hemmet. Vi föreslår därför tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet, som ett alternativ till regeringens maxtaxereform, att ett barnomsorgskonto införs. Från den 1 januari 2002 införs som ett första steg 40 000 kr för ettåringar och 20 000 kr för tvååringar. Vi anser att de 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen kan tas bort liksom den extra mamma/pappamånaden. Garantinivån i föräldraförsäkringen bör höjas i två steg, till 150 kr per dag från 2002 och till 200 kr per dag från 2004. Genom att den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på de senaste två årens inkomster samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall ingå i underlaget minskar kostnaderna för föräldraförsäkringen. Vi föreslår att två kontaktdagar per barn och år för barn mellan 4 och 5 år skall kunna tas ut från 2004. Redan 2002 införs dessa kontaktdagar för barn mellan 4 och 12 år. Kontaktdagarna utbetalas med det garantibelopp som föreslagits. Föräldrarna kan även välja att spara kontaktdagarna till året därpå.

Vi anser att vårdbidrag skall utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn och anslår 500 000 kr per år för detta ändamål. Slutligen avvisar vi regeringens planerade höjning av taket i föräldraförsäkringen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi292 yrkandena 9 och 10 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 2 591 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 ökning med 591 respektive 481 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Kristdemokraterna anser att arbetsgivaravgifterna bör sänkas med sju procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr fr.o.m. 2003. För egenföretagare bör den nedsättningsberättigade lönesumman utökas till 250 000 kr per år. Från och med 2004 ökas nedsättningen av arbetsgivaravgifterna till 10 %.

Med det anförda anser vi att motion Fi292 yrkande 8 bör tillstyrkas.

3. Birgitta Carlsson (c) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Vänte- och vistelsetiderna inom flyktingmottagandet är fortfarande för långa. Centerpartiet anser att effektiviseringar i mottagandet av asylsökande, förkortade handläggningstider och ökade möjligheter för flyktingar att delta i arbete kan ge en besparing på 100 miljoner kronor. Vi anser också att besparingar kan göras inom Migrationsverkets administration. På anslaget Kommunersättningar vid flyktingmottagandet föreslår vi en engångsvis indragning av anslagssparandet på 115 miljoner kronor. Därutöver menar vi att kortare handläggningstider samt ökade insatser och incitament för att få människor i arbete leder till minskade kostnader för kommunersättningar. Vi anser att regeringens storstadssatsning inte leder till några långsiktiga förändringar. Projektverksamheten riskerar att bara bli en del vid sidan av kommunernas ordinarie verksamheter. Vi föreslår därför att anslaget avvecklas. Slutligen anser vi att Utlänningsnämnden bör avvecklas och asylärendena överföras till förvaltningsdomstolarna.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi293 yrkandena 3 och 4 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 557 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 658 respektive 529 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

För att motverka de sociala klyftorna i samhället är det viktigt att börja från grunden med att höja de lägsta ersättningarna i trygghetssystemen. Centerpartiet föreslår därför att grundnivån i bl.a. sjukförsäkringen skall höjas till 200 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2002. Vi anser vidare att sjukpenninggrundande inkomst skall beräknas utifrån historisk inkomst men avvisar en höjning av taket i sjuk- och föräldraförsäkringen. Vi avvisar också den aviserade ändringen av arbetsskadeförsäkringen.

För att den enskildes rätt skall stärkas vill vi införa en rehabiliteringsgaranti, som innebär en växling från sjukpenning till rehabiliteringsersättning senast efter tre månaders sjukskrivning. Vi förordar vidare en bättre samordning mellan främst hälso- och sjukvård, socialförsäkring och socialtjänst i syfte att uppnå bättre hälsa, kortare vårdköer och utökade rehabiliteringsinsatser. Mot bakgrund av betydelsen av en permanent finansiell samordning över hela landet föreslår vi att försäkringskassorna fr.o.m. 2002 skall få disponera upp till 10 % av anvisade medel för sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringsersättning på det sätt som gällde i Finsam- och Socsamförsöken.

Vi anser slutligen att en besparing kan göras inom socialförsäkringsadministrationen på 70 miljoner kronor.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi293 yrkandena 3 och 4 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002

med 3 870 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 10 255 respektive 15 610 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Regeringen föreslår att ersättningsnivån i bostadstillägget höjs. Centerpartiet avvisar denna höjning och föreslår i stället att 80 % av bostadskostnaden upp till 4 000 kr skall kunna läggas till grund för det generella bostadstillägget. Vi anser att det är viktigare med en generell höjning av pensionstillskottet eftersom en sådan höjning kommer fler låginkomstpensionärer till del. Där-ibland återfinns även många äldre kvinnor. Vi föreslår därför att pensionstillskottet höjs med 3 000 kr för år 2002. När det nya pensionssystemet införs år 2003 bör garantipensionen höjas med 3 000 kr.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi293 yrkandena 3 och 4 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 410 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 510 respektive 490 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

För att ge valfrihet, rättvisa och garanterad mångfald för alla barn i förskoleåldern föreslår Centerpartiet, som ett alternativ till regeringens maxtaxa, att det införs ett barnomsorgskonto. Till en början bör det vara 40 000 kr som föräldrarna skall kunna använda under barnens förskoleår.

Vi anser att garantinivån i föräldrapenningen bör höjas från 60 kr till 200 kr per dag från den 1 januari 2002. Vidare föreslår vi en ändring av beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten vilket leder till en minskning av utgifterna. Vi anser att det inte bör införas en extra månad i föräldraförsäkringen. Slutligen avvisar vi regeringens planerade höjning av taket i föräldraförsäkringen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi293 yrkandena 3 och 4 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 1 800 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 1 380 respektive 1 000 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Enligt Centerpartiets mening bör arbetsgivaravgifterna sänkas ytterligare och då med betoning på de små företagen. Vi föreslår därför att den nuvarande reduktionen av arbetsgivaravgiften om 5 % skall ökas till 10 % fr.o.m. 2002. Vi anser också att lönesummegränsen bör höjas till 2 miljoner kronor för arbetsgivare och till 300 000 kr för egenföretagare fr.o.m. den 1 juli 2004. För att sänkningen av arbetsgivaravgifterna skall kunna komma företag med säsongsvariationer till del måste lönesumman beräknas för hela året och inte uppdelas månadsvis. Vi vill vidare införa riktade sänkningar av arbetsgivaravgiften från 2002 för att få till stånd övergångsmarknader, där arbetslösa genom att prova att arbeta hos olika arbetsgivare ges kontakt med arbets-

marknaden. Sådana riktade sänkningar är nödvändiga för att ge arbetslösa förutsättningar att få anställning.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna Fi293 yrkande 6, Sk489 yrkandena 25–27 och N263 yrkande 12.

4. Bo Könberg (fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseende borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Folkpartiet anser att en dominerande del av de projekt som finansieras inom anslaget Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna inte har en tillfredsställande effektivitet och förankring bland de berörda. Vi menar därför att anslaget bör upphöra snabbare än regeringen föreslagit. Vi anser också att Integrationsverket kan minska i omfattning. Genom ökade satsningar på snabbare behandling av asylärenden kan handläggningstiderna förkortas och kostnaderna för mottagande av asylsökande minskas. Vi tillför ytterligare 50 miljoner kronor till Migrationsverket och 18 miljoner kronor till anslaget Offentligt biträde.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi294 yrkandena 7 och 8 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 290 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 616 respektive 386 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Eftersom utgifterna för sjukpenning och rehabilitering har ökat särskilt snabbt under de senaste åren anser Folkpartiet att aktiva åtgärder måste sättas in så att den ökande sjukfrånvaron kan hejdas. Vi föreslår att en rehabiliteringsgaranti införs som innebär att ingen skall behöva vänta mer än en månad på en rehabiliteringsutredning samt att försäkringskassornas anslag för inköp av rehabiliteringstjänster ökas med 550 miljoner kronor. Vi föreslår vidare ett aktivt användande av finansiell samordning mellan sjukförsäkringen och sjukvården (Finsam), som har visat sig kunna ge betydande besparingar. Försäkringskassorna föreslås fr.o.m. 2002 få disponera upp till 10 % av anvisade medel för sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringsersättning på det sätt som gällde i Finsam- och Socsamförsöken. Med lägre sjukfrånvaro kan också kostnaderna för förtidspensioner hållas nere.

Vi föreslår också att taket i sjukförsäkringen höjs till 10 prisbasbelopp redan fr.o.m. den 1 juli 2002. Närstående penningen förbättras fr.o.m. 2002 genom att den berättigade kretsen vidgas och/eller antalet dagar utökas från 60 till 120. Vidare föreslås att den del av sjukförsäkringens kostnader som hänför sig till trafikskador förs över till trafikförsäkringen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi294 yrkandena 7 och 8 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 4 175 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 7 350 respektive 11 610 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt vår mening bör inkomstprövningen av änkepensionen slopas och tiden för omställningspensionen utökas till tolv månader redan 2002. Vi anser vidare att fritidsfastigheter inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkning av bostadstillägg.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi294 yrkandena 7 och 8 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med 860 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 940 respektive 985 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

För att ge barnfamiljerna större valfrihet föreslår Folkpartiet att maxtaxan ersätts med ett barnomsorgskonto och att avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader införs. Vi anser att de 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen kan tas bort och att en extra månad i föräldraförsäkringen inte bör införas. Garantibeloppet i föräldraförsäkringen bör höjas till 150 kr per dag. Vidare anser vi att vissa besparingar kan göras genom insatser mot felutnyttjande av föräldraförsäkringen. För att stimulera en jämnare fördelning av utnyttjandet av föräldraförsäkringen mellan föräldrarna anser vi att ersättningen i mamma/pappamånaden fr.o.m. den 1 januari 2002 bör höjas till 90 procent, med ett tak på 10 prisbasbelopp. I föräldraförsäkringen i övrigt bör taket höjas till 10 prisbasbelopp den 1 juli 2002.

Inom underhållsstödet kan utgifterna hållas tillbaka, bl.a. genom en markering av det gemensamma föräldraansvaret.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi294 yrkandena 7 och 8 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2002 med

2 180 miljoner kronor och för budgetåren 2003 och 2004 med 2 165 respektive 1 950 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Enligt Folkpartiets mening bör såväl arbetsgivaravgifter som egenavgifter sänkas. Vi föreslår därför att avgifterna sänks med två procentenheter i den privata tjänstesektorn, dvs. i den del av näringslivet som är mest känslig för arbetskraftskostnader och därigenom kan få störst betydelse för ett växande småföretagande. Vi tillstyrker därmed motion Fi294 yrkande 5.